

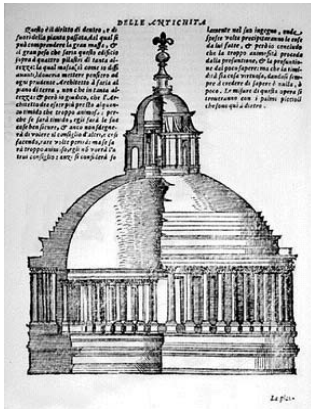
**פרק 4
המאה ה-16 (מאנייריזם).**

איטליה

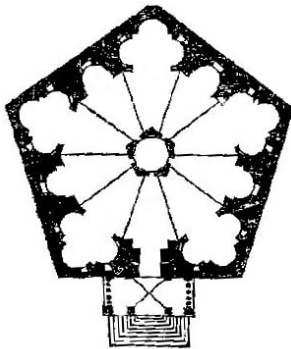
סבאסטיאנו סרליו (Serlio 1475-1553/4)

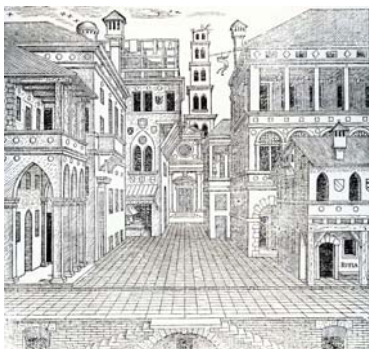
סרליו, שער לספר.

סרליו, בזיליקה ס' פיטרו 1506 ווטיקן.

סרליו, כנסייה בצורת פנטגון.

סרליו, תפאורה.

ותאורטיקן איטלקי. יליד בולוניה. למד ציור אצל אביו והתמחה בהכנת פרספקטיבות אדריכליות. פעל בעיר פזארו שליד אורבינו. בהיותו בן 39 (1519) עבר לרומא. כאן הצטרף, כנראה, לחוג של האדריכל הוטיק דונאטו (70) בראמאנטה, שעסק בתכנון והקמת כנסיית ס' פיטר. אל חוג זה השתייך רפאל (31) סאנציו אף הוא יליד אורבינו ועוזריו של רפאל: אנטוניו (22) סאנגלו* 'הצעיר' יליד פירנצה, באלדאסרה (33) פרוצי* יליד פרוג'יה, המקום שבו למד רפאל ציור אצל פייטרו פרוג'ינו (1450-1523) אליהם הצטרף, הצעיר מכולם, ג'וליו (22) רומאנו*, יליד רומא. כמו כן שהו בעיר מיכלאנג'לו (39) ולזמן קצר גם ליאונארדו דה וינצ'י (62) – שניהם מפירנצה.

עם מותו של בראמאנטה באותה שנה (1514) הוזמן מפירנצה ג'וליאנו סאנגאלו* (69) על מנת להמשיך בבניית כנסיית ס' פיטר. כעבור שנתיים (1516) נפטר ג'וליאנו ואילו ליאונרדו עזב ונסע לצרפת. ברומא נותרו רק הצעירים יחסית. המשך בניית כנסיית ס' פיטר נמסרה לידי רפאל, פרוצי, אנטוניו סאנגאלו 'הצעיר' וג'וליו רומאנו. ב-1518 הצטרף לחוג צעיר נוסף, ג'אקופו סאנסובינו (32). בשולי חברה זו חי מאז 1517 גם הסופר הצעיר פייטרו (25) ארטינו (1492-1550). ב-1520 הוכתה רומא בהלם עם מותו של רפאל בן ה-37. בהמשך ג'וליו רומאנו אייר ספרון שירי זימה של ארטינו והשניים נאלצו לעזוב את רומא (1524): ארטינו לונציה ורומאנו למאנטובה. אבל צעירים המשיכו להגיע. כך רוסו פירנטינו (1494-1540) (Fiorentino) וסמוך אחריו אחד מאחרוני הגאונים הצעירים פארמאג'יאנו (Parmagianio 1503-40). למרות השוני הרב בעבודתם מקובל לכלול אמנים אלו במסגרת משותפת הקרויה 'מאנייריזם', דהיינו 'הסיגנון המסוגנן'.

לכל זאת הושם הקץ כאשר נבזזה רומא (1527) ע"י צבאותיו של הקיסר קארל V – הצעירים נמלטו מהעיר ונפוצו לכל עבר, פרוצי לסיינה ואנטוניו סאנגאלו לפירנצה (שניהם חזרו לאחר מכן לרומא), פארמאג'יאנו לבולוניה ומשם חזרה לעיר מולדתו פארמה (אבל נפטר בגיל 37). סאנסובינו, סרליו ורוסו פירנטינו – לונציה, כאן הצטרפו לסופר פייטרו ארטינו, שהקדים אותם בכמה חדשים. סאנסובינו, שהתיידד עם טיציאן, יסד מעין אסכולה של רנסאנס ונציאני. רוסו פירנטינו המשיך לצרפת (1530). סרליו שנשאר באזור ונציה כ-15 שנה (עד 1540). לעת זו, החל לפרסם סדרת ספרי אדריכלות, שכללו לראשונה בתולדות המקצוע, לא רק איורים אלא גם שרטוטים של תוכניות וחזיתות של בניינים.

בשנת 1540 נפטר רוסו פירנטינו בארמון פונטנבלו בצרפת. פרנסוא I מלך צרפת, הזמין עתה (1541) את סרליו ואת ג'אקומו (37) ויניולה (ר' בהמשך), שניהם ילידי בולוניה. ויניולה התאכזב וחזר לאיטליה כעבור 18 חודשים, ואילו סרליו בן ה-66 נשאר כאן 13 שנה – עד מותו בפאריז. מעבודתו של סרליו בצרפת לא שרדו אלא ארמון אנסי-לה-פראן (Ancy-Le-Franc, 1546 ואילך) ואחד משערי ארמון פונטנבלו. בניגוד לקודמיו (ע"ע אלברטי, פילארט ד' ג'ורג'יו) סרליו עשה ככל יכולתו להדפסת ספריו עוד בחייו, כך שאיוריו יהיו נגישים, לציבור רחב יחסית, למעט הספר השמיני שהוא צילום של כתב היד שהתפרסם בשנת 1967. כך גם חלקים מהספר התשיעי שהופיעו בשנת 1969.

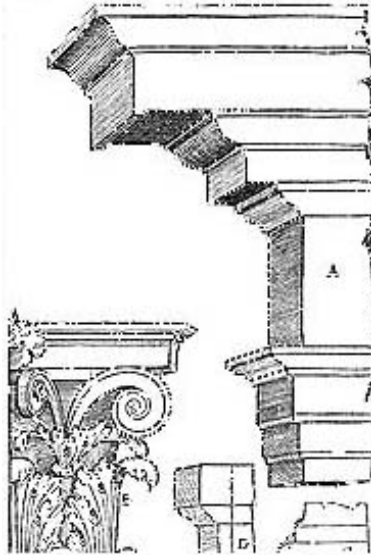
חיבורו 'על האדריכלות', הכולל, כאמור, איורים רבים, מילא חלק עבור אלו שזקקו להוראות ברורות הן באיטליה והן מחוצה לה. סרליו מציין שספרו לא נועד להוגי דעות אלא לאנשים רגילים. מסיבה זו מיעט בניסוחים תיאורטיים ואפילו נטה לזלזל בתחום זה. כך למשל בנושא הפרספקטיבה הוא מציין במפורש שכוונתו לומר רק את הנדרש לאדריכל בקיצור ולעניין, ללא התפלספות וללא הגדרות מסובכות. במילים אחרות, איוריו נועדו לשימוש כמתכונים על ידי ציבור שהייתה לו השכלה אדריכלית מועטה. הווה אומר מי שלא למדו בסדנאות האיטלקיות מקום בו הועברו מדור לדור מסורות ודפי עזר, בדומה לנוהג בציור. כתוצאה מכך הפך חיבורו ביחד עם זה של ויניולה, שפורסם בסמוך לאחריו, לסיפור הצלחה, הגם שיש ספק אם הוא עצמו הפיק מכך תועלת רבה.

תחילת חיבורו של הספר ברומא מקום בו שימש כעוזר לצייר האדריכל באלדאסרה פרוצי שהחל בהכנת איורים לספר שלא יצא לפועל. הסברה היא שחלק מהאיורים עברו לסרליו בירושה עם מותו של פרוצי. מכל מקום, ספרו של סרליו חובר ופורסם בשלבים. הכרך הראשון והשני משנת 1537 ואילך. הכרך השלישי הוקדש לפרנסוא I

מלך צרפת בשנת 1540 בתקווה שיוזמן, כפי שאכן קרה, לשמש כצייר ואדריכל חצר המלוכה בפונטינבלו ביחד עם איטלקים אחרים. אבל, עם מותו של המלך (1547) סולק מהחצר על ידי האדריכל הצרפתי הנודע פיליבר דלורם.

ידוע שבשנת 1550 שהה בעיר ליאון וכאן כנראה עשה את שנותיו האחרונות בעוני רב, בעוד הוא ממשיך בכתיבת הספר. **בסופו של דבר השלים תשעה ספרים**, בין אלו שישה שהודפסו בצרפת בחייו, במהדורות מרהיבות. ספר שביעי הופיע בפרנקפורט בשנת 1575. ספר שמיני בשנת 1567 וחלקים הספר התשיעי בשנת 1579. על תפוצתו הרבה מעידה העובדה שהספרים תורגמו בצפון אירופה מיד עם הופעתם (הולנד, גרמניה וצרפת). חמשת הספרים הראשונים והכרך המיוחד פורסמו בונציה (1560) במהדורות עממיות, כולל הספר השביעי (1575) בסמוך לאחר הופעתו בגרמניה. אלה זכו למהדורות נוספות (1584 ו-1619) כנראה בגין מחירם הסביר.

ספר רביעי (1537) העוסק בסגנונות העמודים - טוסקני, דורי, איוני קורינתי ומשולב - נראה בעיני סרליו עצמו כחשוב ביותר. כאן מופיעים היחסים בין גובה וקוטר בצורה ברורה למדי. התוצאה של הופעת ספריו של סרליו והצלחתם, הייתה הקשחה סגנונית, שלא נודעה כמותה עד כה, לא בעת העתיקה ולא ברנסאנס של המאה ה-15.

סרליו, על אדריכלות.

בדומה לויטרוביוס ואלברטי, סרליו מציין את הצורך בהתאמת העמודים לאופי המבנה. כך למשל **העמוד הטוסקני** נראה לו כמתאים לבניינים מבוצרים. **העמוד הדורי לבנייני דת נוצריים** של קדושים גבריים ולוחמים (ס' פיטר, ס' פאול וס' ג'ורג') כמו גם למשפחות של לוחמים ואישים בעלי השפעה. **העמוד האיוני מתאים לקדושות ולמשכילים** שחייהם שקטים. **העמוד הקורינתי למרים הבתולה הקדושה**, אם אלוהים, או קדושים אחרים המצטיינים בחסידותם, אבל גם למזדרים ולאנשים פרטיים שאורח חייהם צנוע במיוחד. העמוד המשולב - שהוא מתייחס אליו בהיסוס כסגנון חמישי - נראה לו כמתאים לקומות העליונות ולשערי ניצחון.

יש לציין שהקשיחות, הנובעת מהשימוש המופרז בספרו כמין אורים ותומים, שונה מהצעתו למתכננים לנהוג על פי שיקול דעתם וחופש היצירה ולשלב עמודים מסגנונות שונים במטרה להגיע ליצירה מקורית. המלצה זו עולה בקנה אחד עם סגנון המאניריזם של זמנו או כפי שהוא מנסח את הדברים: "אנשים בדרך כלל נהנים מדברים חדשים".

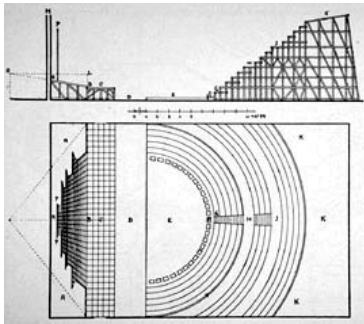
הנספח לספר הרביעי דן בנושא **הצבע. החוץ לדעתו צריך להיות בגוון אחד** על מנת שלא לפגוע בצורת הבנין ואילו בפנים ניתן להשתמש בצירי קיר ליצירת אשליה של מרחב מעבר לממדים האמיתיים - תופעה שגם היא אופיינית למאניריזם.

הספר השלישי (1540) עוסק באדריכלות הרומית העתיקה. חשיבותו נובעת מהיותו הראשון לעת זו (של פרנססקו די ג'ורג'יו פורסם מאוחר יותר). בין "הבניינים היפים ביותר" הוא מונה את **הפנתיאון** ומציין שהכיפה נחשבת על ידי רבים "כצורה היפה ביותר". מעניין שהוסף גם כמה בניינים מתקופתו, כגון אלה שתוכננו על ידי ברמאנטה, רפאל ופרוצי ובנין אחד מהמאה ה-15, "וילה פוג'וריאלי" בנאפולי. בין ההדפסים החשובים גם תוכנית של ברמאנטה לבנין 'טמפייטו ס' פיטרו' הכוללת סידרת עמודים שהיו אמורים להיבנות בחצר (לא בוצע) וכן חזית וחתך של כיפה שתוכננה כנראה על ידי ברמאנטה עבור כנסיית ס' פטר ואשר הגיעה לידינו לאחר מותו של פרוצי.

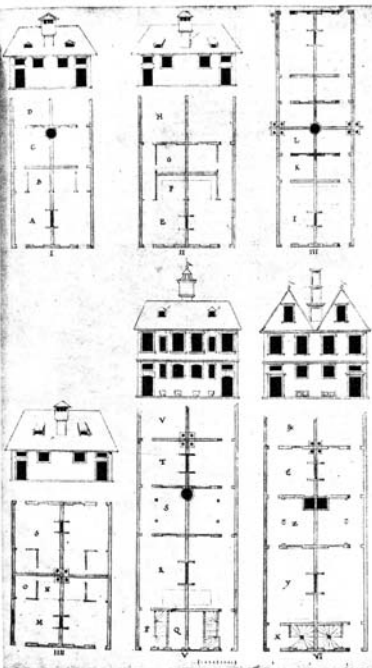
ספר ראשון ושני (1545) עוסקים בעיקר בנושאים מעשיים כנדרש לאדריכל. עם זאת במבוא לספר השני, מצויה גם הערה ביחס לחשיבותם של הציור והפרספקטיבה ומצוין שכמה מהחשובים ביותר ביניהם ברמאנטה, רפאל, פרוצי, ג'וליו רומנו והוא עצמו החלו כציירים. הבט חשוב אחר המופיע כנספח לספר השני הוא נושא עיצוב תפאורות תיאטרון למחזות קומיים, טרגיים וסאטירות, שהייתה להם השפעה רבה להתפתחות תחום זה.

ספר החמישי (1547) עוסק בכנסיות, בעיקר אלו שיש להם תוכנית מרכזית ובמיוחד הרוטונדה (עיגול) שהיא בעיניו המושלמת ביותר. **ספר שישי או הכרך המיוחד (1551)**, כולל כחמישים שערים מהם עמוסי עיטורים עם התצלולות וציון העובדה שאלו הוכנסו מכיוון שהוא נמצא בצרפת.

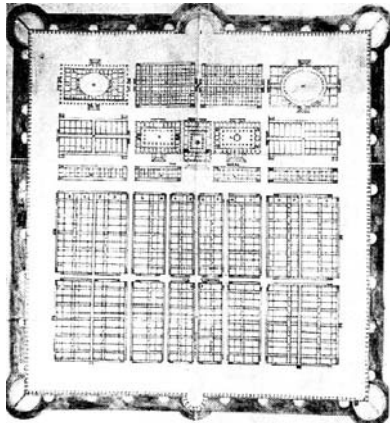
ספר שביעי, שפורסם לראשונה בגרמניה בשנת 1575, כעשרים שנה אחרי מותו, **מהווה אוסף של תוכניות** לילות, ארמונות, חלונות ובניינים על מגרשים לא רגולריים, שיקום בניינים עתיקים וכו'. בוילות ראוי לציין הוא פורש קשת רחבה ביותר, הרבה מעבר למקובל בזמנו. הספר כולל גם הערות ביקורתיות על האדריכלות הצרפתית, כגון הקמין בארמון פונטינבלו, שבוצע על ידי בעלי מלאכה ללא אדריכל;

סרליו, תיאטרון על פרספקטיבה (מתוך ספר 2).

סרליו, מגורים (מתוך ספר 6).

סרליו, שחזור (מתוך ספר 8).

נוהג אשר לדעתו אין לו מקום במסגרת "האדריכלות הטובה". בהקשר לעבודות שיקום, שהוא מביא כדוגמה בספר זה, ניכר מאמץ שלא לשנות את הבניין המקורי, למרות שהכניסה מועברת תמיד למרכז מבלי להתחשב בחדרים הקיימים מאחור. זאת מאחר ולדעתו כניסה הממוקמת בצורה א-סימטרית הוא פגם "הנוגד את האדריכלות".

הספרים שלא פורסמו יש בהם עניין בעיקר להיסטוריונים. הספר השמיני כולל 'בתים לכל מיני שכבות של אנשים' כגון איכרים חסרי אמצעים, איכרים רגילים, איכרים עשירים, בעלי מלאכה, סוחרים, בתים עירוניים וכפריים לאצולה ולבסוף בתים לנסיכים ולמלכים. מקצת הבתים בסיגנון 'צרפתי', דהיינו גותי מאוחר, עם תוספת עיטורים בסיגנון הרנסאנס האיטלקי. **הספר השביעי, עיקרו תכנון ערים מבוצרות**, כולל תוכנית של עיר רומית, שהיא למעשה עיר אידיאלית בנוסח הרנסאנס המאוחר עם רשת אורטוגונלית קשוחה במיוחד.

לסיכום סרליו הואשם בכל: חיקויים, חוסר חוש ביקורת, העדר תיאוריה מגובשת ומסקנות המתבקשות מהדוגמאות שהביא. אבל מאידך צריך לזכור את השפעתו על האדריכלות הבנויה - במיוחד מחוץ לאיטליה - שהייתה גדולה יותר מאשר לכל מחבר לפניו או אחריו.

ויניולה, כריכת ספר.

גיאקומו ויניולה (Vignola 1507-1573). אדריכל איטלקי. יליד

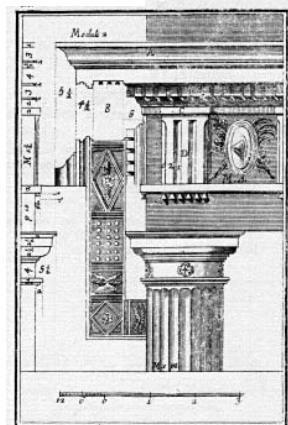
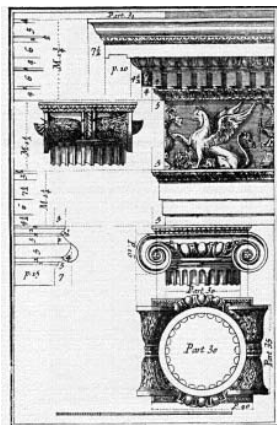
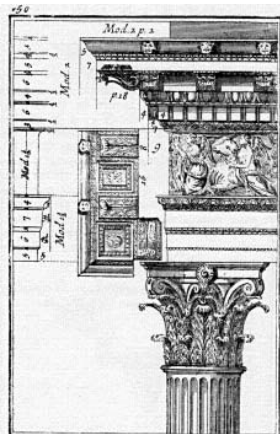
העיירה ויניולה ליד מידנה. שם משפחתו האמיתי בארוצי - משפחה של בעלי מלאכה ואמנים מקומיים. נשלח ללמוד ציור ב-בולוניה. אבל כנראה שלא גילה נטייה לכיוון זה ולכן פנה, אולי הכוחות עצמו, לשרטוט ואדריכלות. הושפע קרוב לודאי מסגנונם של האדריכלים באלדאסרה פרוצי וסבאסטיאנו סרליו (ע"ע) ששהו באותן שנים (1520) ב-בולוניה. אפשר גם שעבד זמן קצר כמתמחה אצל פרוצי. בהמשך, למרות שקיבל כבר הזמנות לעבודה ב-בולוניה לא הצליח לבצע אלא מעט מאוד ובהיותו כבן 33 (1540) עבר עם אשתו וילדיו לרומא, אבל ההצלחה לא האירה לו פנים אלא כעבור 10 שנים, כאשר החל לעבוד בשירות משפחת פארנזה (Farnese) רבת ההשפעה. בין בנייניו החשובים: כנסית ס' אנדראה ברומא (1550-54); עליצוב ובנין חלק ניכר של וילה פארנזה ב-קאפראולה (Caprarola 1557-85). התחלה ע"י פרוצי וסאנגאלו הצעיר גמר עבודות לאחר מותו ע"י אחרים). כמו כן מונה כאדריכל ראשי של כנסית ס' פטר לאחר מות מיכלאנג'לו (1564). 'איל ג'זו', והחשובה בעבודותיו הכנסיה שהיא הראשונה של מסדר הישועים ברומא (Il Gesu 1568-75) - בנין שהייתה לו השפעה רבה על הדורות הבאים, כאות הוקרה ויניולה זכה להימנות בין הבודדים שנקברו בבניין הפנתאון העתיק ברומא.

ויניולה, כנסית הג'זו 1568 רומא.

ספריו בתורת האדריכלות תורגמו לשפות שונות והוצאו בכ-500 מהדורות עד למאה ה-19. החשוב שבהם: 'הכללים של חמשת סדרי האדריכלות' (1562) - ספר שעניינו אינו תיאוריה אלא דפי שרטוטים, עם מידות יחסיות, לתכנון חמשת העמודים (טוסקני, דורי, איוני, קורינתי ומשולב). ספר זה המבשר את תחילתה של מסורת ארוכה של דפי-עזר לאדריכלים, נובע למעשה מהכרך הרביעי של סרליו. יתרה מכך, **ויניולה פיתח טכניקה פשוטה למופת לחישוב הפרופורציות** ולכן הופיעו מאות מהדורות בכל השפות עד לתחילת המאה ה-19 והיה עדיין בשימוש עד לעשורים הראשונים של המאה ה-20. התוצאה של הספר הייתה שלילית ביותר והפכה את נושא הפרופורציות לתורה קבועה וקפואה, לא בגלל חסרון כל שהוא בספרו של ויניולה, אלא דווקא בזכות בהירותו והקלות היחסית שניתן היה להשתמש בו.

ויניולה, תיאור עמודים: דורי, איוני, קורינתי.

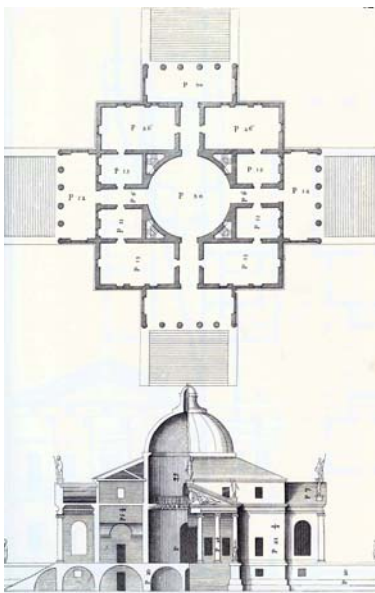

פאלאדיו, דיוקן.

פאלאדיו, כריכת ספר.

פאלאדיו, רוטונדה (למעלה שרטוט, למטה צילום).

אנדראה פאלאדיו (Palladio 1508-80). אדריכל איטלקי. יליד פאדובה. שמו האמיתי: אנדראה די פייטרו. בילדותו שימוש שולית פסל בעיר מולדתו. בגיל 16 (1524) הגיע לויצנצה שהייתה, כמו פאדובה, בתחום שליטתה של רפובליקת ונציה. כאן נתקבל כחבר באגודת הבנאים והסתתים ועבד בסדנת פיסול אדריכלי, שסגנונה קרוב לעבודתו של מיכלה סאנמיכלי מ-ורונה (Sanmicheli 1484-1559). כעבור 6 שנים נזדמן לעבוד בבניית ביתו של ההומניסט והאדריכל החובב, הדוכס ג'יאן טריסינו – בית שעוצב בסגנונו של באלדאסרה פרוצ'י. סמוך לאחר מכן הפך הדוכס את ביתו לאקדמיה ללימודי ההומניסטיקה: מתמטיקה, מוסיקה וכתבי הקלאסיקנים, כולל וטרוביוס. הפסל-סתת הצעיר צורף לחוג זה (1530-38) תחת השם 'פאלאדיו', רמז לדמות מיתולוגית עתיקה המופיעה באחד משירי הדוכס.

בוילה/אקדמיה של טריסינו פגש פאלאדיו את האצילים הצעירים, שמשפחותיהם הלכו והתעשרו עם יבוש הביצות ופיתוח החקלאות באזור; אצילים שלימים תכנן את בתיהם. בשלב זה התוודע גם לעבודותיהם של ג'אקופו סאנסובינו (1486-1570) – מי שהביא את סיגנון הרנסאנס של רומא לונציה, וג'וליו רומאנו – שפעל ב-מאנטובה הסמוכה ל-ויצנצה. סביר להניח שגם הכיר את סבאסטיאן סרליו (ע"ע), שאף הוא שהה זמן מה באזור.

בחינתו בן 32 (1540), זכה פאלאדיו בהזמנות הראשונות כאדריכל: וילה ג'ורוליו דה גודי ב-לונדו (וילה = ארמון כפרי) ואת פאלאצו ג'ובאני סיבנה ב-ויצנצה (פאלאצו = ארמון עירוני). כעבור שנה התלווה לדוכס טריסינו בביקורו ברומא. כאן למד וחקר את שרידי הבניינים הרומיים העתיקים ואת בנייני הרנסאנס. ב-1546 קיבלו אבות העיר ויצנצה את הצעתו לשיקום בניין העירייה הידוע בשם 'באזיליקה', וזאת בניגוד לדחייתם את ההצעות הקודמות (1534) של ג'וליו רומאנו ואחרים. לאחר שלושה ביקורים נוספים ברומא (1547, 54, 56) פרסם פאלאדיו את ספרו 'קדמוניות רומא'. כמו כן עיבד הוצאה חדשה של וטרוביוס (1556), כולל תוכניות בחיתוכי עץ עבור פטרונו השני, ההומניסט דניאלה בארברו.

בחינתו כבן 62 (1570) הוציא לאור את הספר שהביא לו פרסום רב: 'ארבעת ספרי האדריכלות', שהוקדש ברובו לתיאור בנייניו. עם מותו של האדריכל ג'אקופו סאנסובינו* באותה שנה (1570) מונה למשרת אדריכל-יועץ לרפובליקה הוונציאנית. שנתיים לאחר מכן נפטר שני בניו (1572). מכאן ואילך החל מסתגר ולא הרבה בעבודה, למעט איורים שהכין לספר הזיכרונות של יוליוס קיסר.

ביצירותיו נתן פאלאדיו ביטוי למערך פרופורציות הרמוני – הן לגבי תכנית הקרקע של הבניין (בעיקר בוילות) והן לגבי חלוקת פני החזית. לצורך זה השתמש ביחידות מהמבנים הקלאסיים של רומא העתיקה והרנסאנס – תוך כדי פתרון בעיות אסתטיות, פרוגרמטיות ומעשיות. סגנונו שימש מקור השראה ליורשיו המיידים ולדורות של אדריכלים במאות הבאות, בעיקר באנגליה, ארה"ב, הוסייה ועוד. כאשר נפטר פאלאדיו בגיל 72 (1580) עוד נשארו כמה מבנייניו בלתי גמורים והעבודה בהם נמשכה בראשות וינצנצו סקאמווצי.

ספרו של פאלאדיו 'על האדריכלות' שפורסם ב-4 כרכים, (1570 ואילך) משלב תיאוריה ואיורים. נראה שפאלאדיו כמו וטרוביוס התכוון להשלים את עבודתו בעשרה כרכים אבל עם מותו נותרו רק האיורים להמשך הסדרה ואילו כתב היד עם ההסברים אבד.

ספר I הנחיות בנושאי חומרים ובניה של בתים מהיסודות ועד לגג; הנחיות כלליות להקמת בתים פרטיים ובנייני ציבור; הנחיות לחמשות סגנונות העמודים.

ספר II בתי מגורים בעיר (ארמונות) ובכפר (וילות).

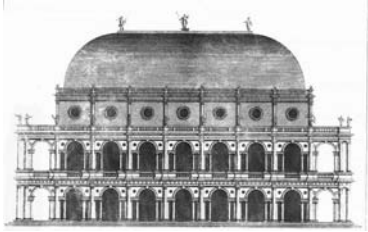
ספר III רחובות, גשרים, ככרות ובאזיליקות.

ספר IV מקדשים עתיקים ברומא, איטליה מחוץ לאיטליה.

פאלאדיו מתבסס על קודמיו (ויטרוביוס, אלברטי, סרליו, וינולה). אם כי הוא מזהה **יעילות/תועלת (Utilitas) עם נוחות (Commodita)**. ההבדל העיקרי הוא הבטחון העצמי שהוא מפגין כאשר הוא מציג בניינים שתכנן בעצמו, לא כחיקוי לעת העתיקה אלא כהמשך המסורת והתאמתה לתנאים של זמנו. מבחינתו **"בראמאנטה היה הראשון שהביא לאור אדריכלות טובה ויפה שהייתה מוסתרת מימי קדם ועד לאותה עת"**. אמירה זו מתייחסת, כמו אצל סרליו, לבנין **'טמפייטו ס' פיטרו'** של בראמאנטה.

חידוש מעניין קשור ל**פורטיקו** (גגון הכניסה). פאלאדיו מייחס לו תפקיד כפול הן כעיסוור **המסמן את מעמדו של בעל הבית והן כמרכיב שימושי של הבניין**. יתרה מכן הוא מצדיק את הפורטיקו בוליות – ולא רק במקדשים – באומרו שכנראה גם הרומים נהגו כך, לא רק במקדשים אלא גם בבתי פרטיים. כך או כך

הפורטיקו הפך ללא ספק לסימן ההיכר של מאות וילות בעיקר באנגליה וארה"ב, מקום בו זכה לחיקויים רבים ואף סיגנון הקרוי על שמו: פאלאדיאניזם.

פאלאדיו, חזית הבזיליקה ונציה.

פאלדיו, ס' ג'ורג'י מאג'ורה ונציה 1577-92.

פאלאדיו היה גם משוכנע בעליונות צורות הריבוע והעיגול בעיצוב כנסיות; צורות שהן, לדעתו, היפות ביותר. העיגול למשל מסמל את הקוסמוס (היקום). אבל בנוסף "הצורה העגולה היא גם פשוטה, אחידה, חזקה ומרווחת" היות והיא מייצגת את 'האחד, האינסופי, המהות, האחידות והצדק האלוהי'. אבל הוא מודה - בהתאם להחלטות הכנסייה הקאתולית בוועידות טורונטו - שגם תוכנית הצלב ראוייה לשבחים ומציין שהשתמש בה בעיצוב הכנסיות שבנה בונציה. באשר לצבע פאלאדיו ממליץ על הגוון הלבן כמתאים ביותר למתן אורה של כובד ראש כנדרש לכנסיות ולבניינים חשובים אחרים. המלצה שהייתה לה השפעה על הדורות הבאים, על אף שהוא עצמו נהג כנראה להוסיף צבעים, כנראה בהירים לטיח החיצוני. כך למשל בבניין המפורסם 'וילה רוטונדה'.

מעבודותיו של פאלאדיו

בנייני ציבור בוינצ'נצה:

אולם ה"באזיליקה" (1548, הושלם לאחר מותו 1617).

ארמון 'מפקדת העיר' (Loggia Del Capitano, 1571).

תיאטרון 'אולימפיקו' (1579-80, המשך העבודה לאחר מותו).

בית תפילה (Tempietto Barbaro 1579-80)

כנסיות בונציה:

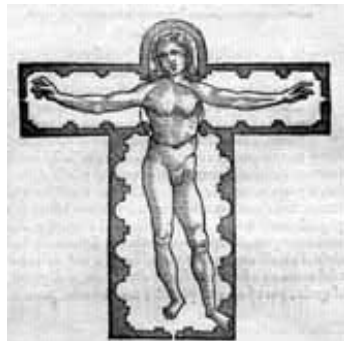
S. Goorgio Maggiore 1560-1616

S. Francesco Deila Vigna 1565

Il Redentore 1576

כמו כן תכנן 4 בתים עירוניים (Palazzo) בוינצ'נצה ובאותו אזור עוד 13 בתים כפריים (וילות) בין אלה היותר מפורסם וילה קאפרה (Capra 1566-79) שהייתה למעשה אולם נשפים.

זאניני וילה (Viola 1575-1630). אדריכל תיאורטיקן וצייר איטלקי. נולד ונפטר ב-פדובה. מעבודותיו כמעט לא נותר דבר, עם כי מיחסים לו בנין אחד (Liceo Ippolito Nievo 1628-31) וכן תכנית העיר פדובה (1529), ששימשה דוגמה למתכננים רבים. התפרסם בעיקר בזכות ספר 'על האדריכלות' ששאב השראתו מויטרוביוס, אלברטי ופאלאדיו, אבל בניגוד להם תוכנו, ברוח המאה ה-17, הוא בעיקרו טכני וחסר כל התייחסות לתכנון ערים, אסתטיקה או מוסר (אתיקה). עם זאת זכה ליחס חיובי מהאקדמיה הצרפתית לאדריכלות (ר' בהמשך).

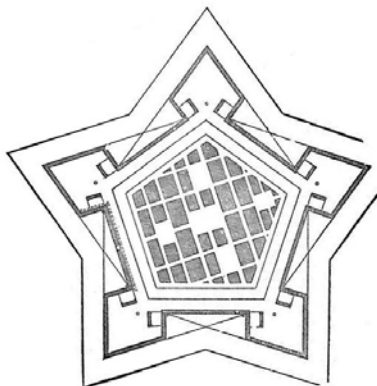

קאטאניאנו פיטרו, הכנסייה כדמות אדם.

זאניני וילה, הדפס העיר פדובה.

קאטאניאנו פיטרו (Cataneo 1510-71). אדריכל, תיאורטיקן ומהנדס איטלקי. יליד נובארה. עבודתו המתועדת הראשונה אלבום עם 86 איורים שיצר בהיותו כבן 23 וכמעט כולה העתקים מספרו של פראנסיסקו די ג'ורג'יו מארטיני (ע"ש). האלבום מחזק את המסורת שלמד או התמחה בסיינה אצל באלדאסרה פרוצי וככל הידוע גם השלים מאוחר יותר כמה מבנייניו. כמו די ג'ורג'יו חלק ניכר מעבודותיו של קאטאניאנו בתחום הביצורים. בהמשך פרסם בעצמו ספר 'על הבניה' בארבעה כרכים (1554) שגם הוא חייב רבות לפראנסיסקו די ג'ורג'יו. הספר לא זכה להצלחה רבה יש אומרים מכיוון שלא היה ברמה גבוהה ואיוריו לא מהודרים כראוי לספריתם של המשכילים בזמנו. מכל מקום ייחודו של הספר נובע מטכניקה פשוטה יחסית לחישוב ושרטוט האנטאסיס (Entasis = צורת הבקבוק) של העמוד הדורי, כמו גם פרשנות נכונה, של סגנונות העמודים החופשיים והצמודים לקיר (In Antis) מהעת העתיקה. בזכות אלה זכה, כנראה, ליחס חיובי מהאקדמיה הצרפתית לאדריכלות (ר' בהמשך).

קאטאניאנו פיטרו, תכנית עיר מבוצרת.